

PHÁT HUY NGUỒN LỰC DI SẢN VĂN HÓA TRONG XÂY DỰNG CÁC KHÔNG GIAN SÁNG TẠO CỦA THÀNH PHỐ HÀ NỘI

(Trường hợp Di tích quốc gia đặc biệt Văn Miếu - Quốc Tử Giám
và Khu trung tâm Hoàng thành Thăng Long - Hà Nội)

TRẦN THỊ HIÊN*

Tóm tắt: Công nghiệp văn hóa là kênh truyền dẫn tài nguyên văn hóa của đất nước, gia tăng “sức mạnh mềm văn hóa” của các quốc gia. Trong Chiến lược phát triển các ngành công nghiệp văn hóa Việt Nam đến năm 2020, tầm nhìn đến năm 2030 đã đặt ra nhiệm vụ xây dựng Hà Nội là một trong ba trung tâm công nghiệp văn hóa của cả nước. Không gian sáng tạo được xác định là một trong những ngành mũi nhọn trong phát triển công nghiệp văn hóa Thủ đô. Tháng 10-2019, Hà Nội gia nhập Mạng lưới các thành phố sáng tạo của UNESCO lĩnh vực Thiết kế, một trong ba sáng kiến Hà Nội cam kết thực hiện ở cấp địa phương là “Xây dựng và củng cố các không gian sáng tạo”. Với hệ thống di sản văn hóa vật thể và phi vật thể đồ sộ, việc khai thác và phát huy nguồn lực di sản văn hóa cho xây dựng các không gian sáng tạo tại các điểm đến của thành phố, góp phần định vị thương hiệu sáng tạo của Hà Nội và hướng tới phát triển công nghiệp văn hóa của Thủ đô là vấn đề chúng tôi quan tâm trong bài viết này qua phân tích trường hợp Di tích quốc gia đặc biệt Văn Miếu - Quốc Tử Giám và Di sản văn hóa thế giới Khu trung tâm Hoàng thành Thăng Long.

Từ khóa: nguồn lực di sản văn hóa, không gian sáng tạo, công nghiệp văn hóa.

Abstract: These cultural industries also serve as pathways for distributing a country’s cultural resources, enhancing the “soft power” of nations through cultural means. The Strategy for Developing Vietnam’s Cultural Industries to 2020, with a Vision to 2030 establishes the objective of developing Hanoi as one of the three centers for cultural industries in Vietnam. Hanoi has identified creative spaces as one of the capital’s key sectors in the development of cultural industries. In October 2019, Hanoi joined the UNESCO Creative Cities Network in the field of Design, one of the three initiatives that Hanoi committed to implement at the local level is “Building and strengthening creative spaces”. Given Hanoi’s immense system of tangible and intangible cultural heritage, the utilization and promotion of cultural heritage resources for the development of creative spaces at various destinations throughout the city, contributing to the positioning of Hanoi’s creative branding and moving toward the cultural industry development of the capital, is the issue we address in this article through an analysis of two case studies: the Special National Relic Van Mieu - Quoc Tu Giam and the World Heritage Site of the Central Sector of the Imperial Citadel of Thang Long - Hanoi.

Keywords: cultural heritage resources, creative spaces, cultural industries.

1. Vai trò của nguồn lực di sản văn hóa trong xây dựng các không gian sáng tạo tại Hà Nội

Hà Nội là nơi chứa đựng hàng ngàn di sản văn hóa tiêu biểu của Việt Nam, đây là nguồn tài nguyên có vai trò quan trọng trong chiến lược phát triển thương hiệu sáng tạo, công nghiệp văn hóa của Thủ đô. Đến nay, trên địa bàn thành phố có 5.922 di tích, trong đó có 1 di sản văn hóa thế giới, 20 di tích quốc gia đặc biệt, 1.163 di tích quốc gia, 1.456 di tích cấp thành phố. Tính đến năm 2022, Hà Nội có 3.507 di sản văn hóa phi vật thể được kiểm kê với 2 di sản tư liệu thế giới, 4 di sản văn hóa phi vật thể đại diện nhân loại và 26 di sản văn hóa phi vật thể quốc gia (1). Hà Nội là nơi tập trung số lượng đáng kể các di tích lịch sử văn hóa từ những di tích mang đậm dấu ấn lịch sử cách mạng đến các di tích lịch sử tín ngưỡng, tôn giáo, như các nhà thờ, chùa chiền, đền, miếu... Những di sản văn hóa này là nguồn lực để xây dựng các không gian sáng tạo của Hà Nội. Điều này cũng được Natalya Prokofieva và các cộng sự (2021) khẳng định trong công trình *Cultural even in the creative space of Veliky Novgorod (Sự kiện văn hóa trong không gian sáng tạo của Veliky Novgorod)* là dựa trên sự hấp dẫn của các di sản văn hóa kích thích các hoạt động giáo dục, cũng như tăng cường các hoạt động du lịch. Các sự kiện văn hóa có quá trình tương tác sáng tạo giữa người tham gia và đại diện của lực lượng sáng tạo địa phương, tập hợp các nhóm và cộng đồng đô thị, đề hồi sinh các không gian sáng tạo có thể sử dụng các cơ sở hạ tầng là di tích kiến trúc, bảo tàng... Việc phát huy nguồn lực di sản văn hóa trong xây dựng các không gian sáng tạo tại Hà Nội có vai trò thúc đẩy hoạt động sáng tạo trong cộng đồng, phát triển công nghiệp văn hóa của Thủ đô; góp phần bảo tồn, phát huy giá trị di sản văn hóa của Hà Nội; đồng thời, gắn kết cộng đồng, nâng cao chất lượng cuộc sống người dân. Việc hình thành những không gian sáng tạo tại các điểm đến tạo ra nhiều công việc mới cho người dân và chính cộng đồng sở hữu di sản từ các sản phẩm sáng tạo, nguồn thu từ khách tham quan. Từ đó, tạo ra sự tăng trưởng kinh tế, góp phần phát triển công nghiệp văn hóa của Hà Nội.

Khi cộng đồng thụ hưởng và tham gia vào thực hành, sáng tạo tại các không gian sáng tạo văn hóa, nghệ thuật ở các di tích, giúp mọi người ý thức hơn việc gìn giữ và phát huy giá trị văn hóa dân tộc. Và đặc biệt, sáng tạo trên nguồn lực di sản văn hóa sẽ góp phần tôn vinh và làm mới các giá trị của di sản, làm cho di sản có sức sống trong xã hội đương đại. Đồng thời, việc phát triển các không gian sáng tạo

tại các di tích, giúp các di tích có nguồn thu sẽ quay trở lại đầu tư tu bổ, tôn tạo và triển khai các hoạt động bảo vệ và phát huy di sản văn hóa, nhất là những di tích có nguy cơ bị mai một.

Hơn nữa, khi cộng đồng tham gia các hoạt động văn hóa, nghệ thuật, hưởng thụ văn hóa, nghệ thuật tại các không gian sáng tạo ở các di tích cũng xóa bỏ mọi bất bình đẳng về trình độ, điều kiện hưởng thụ, sự chênh lệch văn hóa giữa các tầng lớp, bộ phận dân cư, dân tộc, tuổi tác, trình độ học vấn, giới tính... Cải thiện khả năng tiếp cận, tham gia vào đời sống văn hóa, đặc biệt là đối với các nhóm và cá nhân bị thiệt thòi hoặc dễ bị tổn thương. Những không gian sáng tạo này, thúc đẩy các giao tiếp, tương tác xã hội, là chất keo gắn kết mọi người, thúc đẩy giao lưu văn hóa, đem các cộng đồng khác biệt đến với nhau. Tác giả Phạm Quỳnh Phương cho rằng: “di sản văn hóa thúc đẩy sự sáng tạo của thành phố”, “di sản văn hóa là nguồn cảm hứng, là nền tảng và động lực cho sự sáng tạo... di sản văn hóa đóng vai trò tâm điểm cho sự tham gia của cộng đồng và sự gắn kết xã hội trong thành phố”, “bằng cách chuyển đổi các công trình kiến trúc lịch sử thành các không gian sáng tạo, phòng trưng bày nghệ thuật, trung tâm văn hóa, sinh hoạt cộng đồng, di sản được thổi sức sống mới của đương đại nhưng vẫn bảo lưu được hồn cốt của cảm thức về truyền thống” (2).

2. Thực trạng phát huy nguồn lực di sản văn hóa trong xây dựng các không gian sáng tạo tại Văn Miếu - Quốc Tử Giám và Hoàng thành Thăng Long

Di tích quốc gia đặc biệt Văn Miếu - Quốc Tử Giám
 Văn Miếu - Quốc Tử Giám là quần thể kiến trúc bao gồm Hồ Văn, khu Văn Miếu - Quốc Tử Giám và Vườn Giám. Năm 2011, 82 tấm bia tiến sĩ tại di tích đã được UNESCO ghi danh là Di sản tư liệu thế giới và ghi vào danh mục Ký ức thế giới toàn cầu. Hiện nay, nhiều hoạt động tại Văn Miếu - Quốc Tử Giám đã và đang triển khai theo hướng “đưa di tích trở thành không gian tạo cảm xúc cho sáng tạo, không gian tổ chức các hoạt động sáng tạo, không gian trưng bày các sản phẩm sáng tạo” (3). Tại cuộc tọa đàm *Trung tâm Hoạt động Văn hóa Khoa học Văn Miếu - Quốc Tử Giám (1988-2023): Kết quả và định hướng hoạt động*, nhiều nhà khoa học cũng có những ý kiến định hướng phát triển Văn Miếu - Quốc Tử Giám thành không gian văn hóa sáng tạo trên cơ sở khai thác giá trị di sản. Thực tế, thời gian qua tại di tích có nhiều hoạt động phong phú, sinh động, sáng tạo, điển hình như các chương trình giáo dục di sản, các triển lãm, trưng bày, cuộc thi tìm hiểu, sáng tác về Văn Miếu - Quốc Tử Giám góp phần làm cho giá trị di sản mang hơi thở của cuộc sống đương đại.

Từ khi gia nhập UCCN, Văn Miếu - Quốc Tử Giám thường chủ trì hoặc phối hợp với các đơn vị, tổ chức nhiều hoạt động sáng tạo dựa trên nguồn lực di sản văn hóa. Trước hết, phải kể đến cuộc thi “Ký họa Văn Miếu - Quốc Tử Giám”, năm 2020, với sự tham gia 125 bài dự thi của các sinh viên ngành Mỹ thuật. Chủ đề ký họa rất đa dạng, đó là những công trình kiến trúc độc đáo trong quần thể di tích Văn Miếu - Quốc Tử Giám như: khu Thái học, 82 bia Tiến sĩ, Khuê Văn Các, Văn Miếu môn, cổng Đại Trung, cổng Đại Thành, không gian tại Văn Miếu - Quốc Tử Giám... Qua các tác phẩm dự thi là nguồn thông tin giúp khách tham quan hiểu về di tích một cách sống động, cũng như truyền cảm hứng sáng tạo tới du khách tham quan. Đồng thời, cuộc thi đã cho thấy niềm tự hào, ý thức gìn giữ các giá trị di sản của thế hệ trẻ, qua đó góp phần đưa những nét đẹp của di sản văn hóa đến gần hơn với công chúng Thủ đô cũng như cả nước.

Lễ hội Thiết kế sáng tạo Hà Nội được tổ chức định kỳ hằng năm, Văn Miếu - Quốc Tử Giám là địa điểm không thể thiếu trong các hoạt động của lễ hội này. Năm 2021 với tên gọi *Tuần lễ Khởi nguồn sáng tạo* đã có rất nhiều tác phẩm dự thi lấy cảm hứng từ những di sản văn hóa truyền thống để thiết kế sáng tạo nên các tác phẩm. Có 30 tác phẩm được chọn trưng bày ở Văn Miếu - Quốc Tử Giám (25 thiết kế ở 5 lĩnh vực chính của cuộc thi và 5 thiết kế sản phẩm lưu niệm về Văn Miếu - Quốc Tử Giám). Năm 2023, Lễ hội Thiết kế sáng tạo Hà Nội với chủ đề *Dòng chảy kết nối*, tôn vinh các giá trị văn hóa, tập trung vào 3 trụ cột chính: Thiết kế - Cộng đồng - Sáng tạo nhằm hướng tới dòng chảy huyết mạch kết nối giá trị lịch sử, văn hóa, kinh tế, xã hội của Thủ đô. Tuần lễ Thiết kế Việt Nam lần thứ tư được tổ chức tại sân Thái học, cùng triển lãm cuộc thi *Designed by VietNam* trong Nhà Tiền đường và hội chợ *Design Fair VietNam* tại Vườn Giám, Văn Miếu - Quốc Tử Giám. Triển lãm trong không gian “Chấm” tại khu Thái học, trưng bày 30 bài thi của cuộc thi Thiết kế Việt Nam. Tại Vườn Giám, thiết kế sân chơi Thánh Gióng dựa trên một truyện cổ tích, đây là không gian sáng tạo để giới trẻ trải nghiệm, hiểu biết về văn hóa truyền thống của dân tộc. Không gian sáng tạo này là *sự kết hợp giữa giá trị di sản văn hóa vật thể và phi vật thể phục vụ du khách tham quan tại di tích. Những không gian sáng tạo từ nguồn lực di sản văn hóa*, là cơ sở vững chắc góp phần phát triển công nghiệp văn hóa, sáng tạo của Hà Nội.

Tour đêm Văn Miếu - Quốc Tử Giám với chủ đề “Tinh hoa đạo học”, là chương trình tìm hiểu về đạo học Việt Nam qua từng thời kỳ với ứng dụng công

nghệ 3D Mapping. Chương trình lấy cảm hứng từ những yếu tố đặc thù tại Văn Miếu - Quốc Tử Giám gắn liền với đạo học của người Việt diễn ra ở nhiều khu vực để khách tham quan, trải nghiệm: khu Nhập đạo, khu Thành đạt, Vườn bia Tiến sĩ, khu Đại thành, khu Thái học. Tham gia tour đêm này, du khách được tìm hiểu về truyền thống tôn sư trọng đạo, coi trọng hiền tài, về lịch sử hình thành và phát triển của trường đại học đầu tiên của Việt Nam qua các thời kỳ, trải nghiệm sản phẩm công nghệ kính thực tế ảo cũng như thưởng thức nghệ thuật truyền thống của dân tộc. PGS.TS Đặng Văn Bài, cho rằng: “Văn Miếu - Quốc Tử Giám hiện có hai chức năng kép, vừa là khu di tích, vừa là trung tâm đổi mới sáng tạo của Hà Nội. Sự kiện ra mắt tour đêm là điển hình trong hợp tác công tư, mang lại lợi ích cho người dân và du khách, giúp mở rộng không gian sáng tạo tại các di tích khác. Trải nghiệm tour đêm sẽ mang lại sức sống cho các di sản, đề Hà Nội xứng tầm là Thủ đô ngàn năm văn hiến, Thành phố sáng tạo” (4).

Các chương trình giáo dục di sản tại Văn Miếu - Quốc Tử Giám được tổ chức liên tục và thường niên với nhiều chương trình sáng tạo và hấp dẫn. Tham gia các chương trình trải nghiệm giáo dục này bên cạnh tìm hiểu kiến thức, quan sát, sử dụng công nghệ hiện đại, học sinh còn được trải nghiệm tự tay làm các sản phẩm về các chủ đề liên quan đến truyền thống đạo học của Việt Nam qua các thời kỳ. Do đó, các chương trình giáo dục di sản sáng tạo tại di tích ngày càng trở nên hấp dẫn nhiều học sinh không chỉ của Thủ đô, mà còn học sinh các trường ở nhiều địa phương khác đến học tập và trải nghiệm. Các hoạt động sáng tạo tại di tích được tổ chức ngày càng thường xuyên, là nơi khơi nguồn cảm hứng cho sáng tạo của cộng đồng và dần đưa Văn Miếu - Quốc Tử Giám trở thành không gian sáng tạo của Thủ đô.

Khu trung tâm Hoàng thành Thăng Long

Trung tâm Hoàng thành Thăng Long là khu di sản đặc biệt quan trọng trong hệ thống di tích lịch sử văn hóa của Hà Nội. Khu Trung tâm Hoàng thành Thăng Long được UNESCO công nhận là di sản văn hóa thế giới năm 2010, đáp ứng đủ 3 tiêu chí nổi bật: Chiều dài lịch sử văn hóa, tính liên tục của tài sản với tư cách là một trung tâm quyền lực và các tầng di tích di vật phong phú. Ngoài giá trị văn hóa, Khu trung tâm Hoàng thành Thăng Long cũng là điểm đến hấp dẫn của du khách trong nước và du khách quốc tế với những hoạt động đa dạng, phong phú trong thời gian qua. Một trong những định hướng quảng bá di sản của Khu trung tâm Hoàng thành Thăng Long là xây dựng các không gian sáng tạo “Xây dựng các không gian nghệ

thuật, không gian sáng tạo mang những đặc trưng của khu di sản, gắn kết và chuyển tải giá trị truyền thống vào tác phẩm nghệ thuật đương đại” (5). Sau khi Hà Nội tham gia UCCN, nhiều hoạt động sáng tạo đã được triển khai tại khu di sản, trong đó có những hoạt động diễn ra thường niên, thể hiện ở bảng thống kê một số hoạt động sáng tạo diễn ra trong giai đoạn 2020-2024:

Bảng 1: Một số hoạt động sáng tạo tại Khu trung tâm Hoàng Thành Thăng Long giai đoạn 2020-2024

TT	Các hoạt động	Năm
1.	Lễ hội Âm nhạc quốc tế Gió Mùa	2019-2023
2.	Các chương trình giáo dục di sản sáng tạo	2019-2024
3.	Chương trình vui Tết Trung thu (tổ chức định kỳ hằng năm với nhiều hoạt động trải nghiệm làm sản phẩm tương tác sáng tạo)	2020-2024
4.	Tour đêm “Giải mã Hoàng thành Thăng Long”	2021-2024
5.	Cuộc thi tìm hiểu về Khu di sản Hoàng thành Thăng Long - Hà Nội	2023, 2024
6.	Lễ hội Áo dài du lịch Hà Nội	2023, 2024
7.	Festival Bảo tồn và phát triển làng nghề Việt Nam	2023
8.	Không gian trưng bày “Báu vật hoàng cung Thăng Long” (sử dụng công nghệ trình chiếu 3D mapping mô phỏng lại những hoa văn độc đáo các hiện vật của khu di sản)	2023, 2024
9.	Chương trình “Tết Đoàn Ngo Thăng Long xưa”	2023, 2024
10.	Festival Thu Hà Nội: Chương trình tọa đàm với chủ đề “Điểm đến du lịch Thu Hà Nội”	2024
11.	Trưng bày chuyên đề “Thăng Long - Hà Nội, lịch sử nghìn năm từ lòng đất” (công nghệ trình chiếu 3D mapping, màn hình tương tác)	2024
12.	Triển lãm tranh sơn mài “Dấu thiêng”	2024
13.	Sắc màu ASEAN 2024	2024

(Nguồn tác giả tổng hợp từ trang web: hoangthanhthanglong.vn)

Trong các hoạt động trên, trước hết phải kể đến Lễ hội Âm nhạc quốc tế Gió Mùa (*Monsoon Festival*) được tổ chức từ năm 2019 đến 2023 tại Hoàng thành Thăng Long, Hà Nội với nhiều hoạt động như: biểu diễn âm nhạc, giao lưu văn hóa, nghệ thuật, Hội thảo âm nhạc “MMF Talks”, Quỹ phát triển tài năng... Những hoạt động của lễ hội được tổ chức tại khu di sản, đã trở thành một cầu nối gắn kết cộng đồng với các di tích góp phần quảng bá các di sản văn hóa của Thủ đô. Hoạt động này cũng góp phần thúc đẩy công nghiệp văn hóa của Hà Nội với các sản phẩm âm nhạc, cùng với việc thu hút các du

khách tới tham quan thúc đẩy ngành du lịch văn hóa.

Tour đêm “Giải mã Hoàng thành Thăng Long” là chương trình du lịch trải nghiệm, được triển khai từ năm 2021 đến nay với nhiều hoạt động mang dấu ấn của khu di tích. Tour đêm là sản phẩm du lịch mới, hấp dẫn hơn, dựa trên những di tích, di vật độc đáo của Khu Trung tâm Hoàng thành Thăng Long với các hoạt động: tham quan khu di sản; tham dự Lễ dâng văn và dâng hương tưởng nhớ 52 vị tiên đế; Nhận ấn Sắc Mệnh Chi Bảo; thưởng thức múa Cung Đình; tham gia trò chơi Giải mã Hoàng thành Thăng Long và nhận quà; thưởng trà và hạt sen dưới gốc cây Bồ Đề... (6).

Chương trình giáo dục di sản, tiêu biểu: “Em làm nhà khảo cổ” các em học sinh được tham quan khu di tích khảo cổ; tham gia trò chơi Đi tìm báu vật Hoàng cung; trải nghiệm tại hố khảo cổ giả định; vẽ hiện vật, ghép tranh, dập hoa văn... Chương trình “Em tìm hiểu di sản” gồm các hoạt động: tham quan khu di sản; xem video clip giới thiệu di sản; tìm hiểu lịch sử qua các chuyên đề; trải nghiệm dán quạt giấy, vẽ gốm, in tranh dân gian (7). Theo thống kê của Trung tâm Bảo tồn di sản Thăng Long - Hà Nội giai đoạn 2018-2022, Trung tâm đã phối hợp với Sở Giáo dục và Đào tạo Hà Nội thực hiện Chương trình Giáo dục di sản cho các đối tượng là học sinh, sinh viên, đã thu hút 52.495 học sinh tham gia (8). Chương trình giáo dục di sản này là những hoạt động sáng tạo hấp dẫn. Thông qua những trò chơi và trải nghiệm sẽ giúp các em học sinh được trang bị những kiến thức cơ bản về lịch sử, văn hóa dần hình thành ý thức trân trọng, giữ gìn di sản văn hóa. Đồng thời, cung cấp không gian chung cho các hoạt động dựa trên văn hóa và sáng tạo.

Không gian trưng bày “Báu vật hoàng cung Thăng Long” với những hiện vật tiêu biểu, đặc sắc được khai quật tại Hoàng thành Thăng Long. Không gian trưng bày độc đáo, nổi bật sử dụng công nghệ trình chiếu 3D mapping mô phỏng lại những hoa văn độc đáo các hiện vật của khu di sản hấp dẫn du khách tham quan trải nghiệm, cảm nhận rõ nét vẻ đẹp và giá trị đặc biệt của những báu vật hoàng cung của di tích.

Lễ hội Áo dài du lịch Hà Nội, năm 2023 chương trình “Áo dài kết nối du lịch với di sản Hà Nội”, là hoạt động gắn kết áo dài với di sản và điểm đến du lịch Hà Nội. Năm 2024, Lễ hội với chủ đề “Hà Nội - Tinh hoa Áo dài” có sự tham gia của 6 nghệ nhân, 85 nhà thiết kế của 3 miền Bắc - Trung - Nam; gần 100 gian hàng của các nhà thiết kế, thương hiệu áo dài, cơ sở phụ kiện, doanh nghiệp lữ hành (9)... Nổi bật là không gian “workshop” trải nghiệm quy trình thiết kế và tạo ra các sản phẩm áo dài mini, trò chơi dân gian.

Triển lãm tranh sơn mài *Dấu thiêng* của họa sĩ Chu Nhật Quang về Hoàng thành và cảnh non sông,

di sản văn hóa của Hà Nội với phong cách nghệ thuật kết hợp giữa cổ truyền và hiện đại. Nghệ sĩ lấy chất liệu sơn mài, cảm hứng từ các di sản văn hóa của Hà Nội để phác họa nên những bức tranh nghệ thuật được trưng bày, hình thành không gian sáng tạo nghệ thuật từ nguồn lực di sản văn hóa.

Khu trung tâm Hoàng thành Thăng Long đang dần từng bước thực hiện các hoạt động sáng tạo để hướng tới là không gian sáng tạo trong thời gian tới như mục tiêu đặt ra trong Kế hoạch quản lý giai đoạn 2024-2028, định hướng 2035, tầm nhìn 2045 là “Xây dựng và định vị khu di sản trở thành thương hiệu du lịch văn hóa, điểm đến quan trọng của Thủ đô và đất nước; nâng cao chất lượng và đa dạng hóa sản phẩm du lịch đang khai thác, phát triển các sản phẩm du lịch mới đặc thù về giá trị của khu di sản. Tổ chức không gian sáng tạo tại khu di sản góp phần đưa Hà Nội trở thành trung tâm trong mạng lưới các thành phố sáng tạo của khu vực và trên thế giới” (10).

3. Tạm kết

Từ những phân tích trên về phát huy nguồn lực di sản văn hóa trong xây dựng các không gian sáng tạo của thành phố Hà Nội có thể thấy:

Thứ nhất, việc khai thác, phát huy nguồn lực di sản văn hóa trong xây dựng các không gian sáng tạo tại Hà Nội có vai trò thúc đẩy hoạt động sáng tạo trong cộng đồng; không gian sáng tạo là môi trường để mọi người có thể chia sẻ, học hỏi, thúc đẩy sáng tạo, là cách tiếp cận mới để người dân thụ hưởng các giá trị văn hóa, nghệ thuật tạo ra những sản phẩm và dịch vụ từ nguồn lực di sản có nhiều giá trị đóng góp sự phát triển kinh tế sáng tạo, phát triển công nghiệp văn hóa của Thủ đô. Đồng thời, góp phần bảo tồn, phát huy giá trị di sản văn hóa của Hà Nội.

Thứ hai, trong thời gian qua, nhiều hoạt động sáng tạo dựa trên nguồn lực di sản văn hóa đã diễn ra tại Văn Miếu - Quốc Tử Giám và Khu trung tâm Hoàng thành Thăng Long hình thành nên các không gian sáng tạo tại hai khu di tích này, đặc biệt sau khi Hà Nội gia nhập UCCN. Tuy nhiên, với tiềm năng hiện có của hai di tích, cần khai thác và phát huy hơn nữa nguồn lực di sản văn hóa để hình thành các không gian sáng tạo độc đáo và đa dạng trong thời gian tới. Điều đó, cần có sự phối hợp đồng bộ giữa các bên liên quan, những nhà quản lý, các doanh nghiệp, cá nhân, những người thực hành sáng tạo.

Thứ ba, để thực hiện cam kết “xây dựng và củng cố các không gian sáng tạo” của Hà Nội và phát triển công nghiệp văn hóa của Thủ đô thì việc hình thành các không gian sáng tạo tại các điểm đến, trên cơ sở các di tích kiến trúc, di sản khảo cổ, tài sản văn hóa phi vật thể... điều này hoàn toàn phù

hợp điều kiện hiện tại của Hà Nội, nơi mà nguồn lực kinh tế còn hạn chế. Tuy nhiên, cũng lưu ý rằng việc khai thác, phát huy nguồn lực di sản văn hóa tại các di tích cũng cần quan tâm đến vấn đề phát triển bền vững, tránh tình trạng khai thác quá mức dẫn tới những ảnh hưởng không tốt đến Văn Miếu - Quốc Tử Giám và Khu trung tâm Hoàng thành Thăng Long nói riêng và các di tích khác của Hà Nội nói chung■

T.T.H

1. Phạm Thị Thu Hương, Phạm Bích Huyền, *Để công nghiệp văn hóa Thủ đô trở thành ngành kinh tế mũi nhọn - kinh nghiệm quốc tế và gợi ý cho Hà Nội*, Hội thảo khoa học quốc gia *Tầm nhìn mới, cơ hội mới xây dựng Thủ đô Hà Nội văn hiến - văn minh - hiện đại, thành phố kết nối toàn cầu*, ngày 7-10-2024, tr.387.

2. Phạm Quỳnh Phương, *Kiến tạo di sản văn hóa trong thành phố sáng tạo*, *tapchikientruc.com.vn*, 4-8- 2023.

3. Lê Xuân Kiêu, *Văn Miếu - Quốc Tử Giám - từ di sản đến không gian sáng tạo*, Kỷ yếu hội thảo Giải pháp phát triển văn hóa sáng tạo tại Việt Nam, *Viện Văn hóa nghệ thuật quốc gia Việt Nam*, 23-12-2021, tr.104-112.

4. TTXVN, *Tour đêm Văn Miếu - Quốc Tử Giám: Tinh hoa đạo học*, *qndn.vn*, 30-10-2023.

5, 8, 10. Trung tâm Bảo tồn Di sản Thăng Long - Hà Nội, *Kế hoạch quản lý Di sản văn hóa Thế giới Khu trung tâm Hoàng thành Thăng Long - Hà Nội giai đoạn 2024- 2028, định hướng 2035, tầm nhìn 2045*, Ban hành kèm theo QĐ số 261/QĐ-UBND ngày 15-1-2024 của UBND Thành phố Hà Nội.

6. Theo *facebook.com/ditichhoangthanhthanglong*.

7. *Chương trình giáo dục di sản tại Hoàng thành Thăng Long*, *hoangthanhthanglong.com*.

9. Lê Chi, *Khai mạc Lễ hội áo dài du lịch Hà Nội 2024*, *vovworld.vn*, 5-10-2024.

Tài liệu tham khảo

1. Ban Tuyên giáo Thành ủy Hà Nội, Hội thảo *Phát huy tiềm năng, thế mạnh của các không gian sáng tạo trong việc phát triển công nghiệp văn hóa trên địa bàn Thủ đô Hà Nội thời kỳ hội nhập và phát triển*, 2018.

2. Natalya Prokofieva (đồng tác giả), *Cultural even in the creative space of Veliky Novgorod (Sự kiện văn hóa trong không gian sáng tạo của Veliky Novgorod)*, Published by European Publisher, 2021.

3. UBND Thành phố Hà Nội, Kế hoạch số 102/KH-UBND ngày 1-4-2022 về việc *Thực hiện các sáng kiến gia nhập mạng lưới các thành phố sáng tạo của UNESCO đến năm 2025*, 2022.

4. *vanmieu.gov.vn*.

Ngày Tòa soạn nhận bài: 19-1-2025; Ngày phản biện, đánh giá, sửa chữa: 16-2-2025; Ngày duyệt đăng: 25-4-2025.